

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrta leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetatov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/3 strani K 16, za 1/4 strani K 8, za 1/8 strani K 4, za 1/16 strani K 2, za 1/32 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 3.

V Ptuj v nedeljo dne 15. januarja 1911.

XII. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani priloge in šteje torej skupaj 10 strani ter več slik.

Kmetje v okraju sv. Lenart slov. gor. pozor!

V nedeljo, dne 22. januarja 1911, popoldne ob 3. uri se vrši v „Vereins-hausu“ v Sv. Lenartu slov. gor.

veliki kmetijski shod,

na katerem se bode o važnih zadevah razpravljalo. Treba je, da tudi kmetijsko ljudstvo šentlenartsko enkrat odločno svoje mnenje povle! Treba je, da odločno protestiramo proti zločinski obstrukciji v štajerskem deželnem zboru, ki nam prizadeva tako velikansko škodo. Treba je, da se tudi napredni kmetje tega okraja združijo in da, trdni kot skala, zahtevajo svoje ljudske pravice.

Zato pa naj pridejo vsi na ta shod, kateri imajo srce za ljudstvo in voljo za delo! Tudi nasprotniki, ki se znajo in hočejo dostojno obnašati, naj pridejo. Seveda ne bomo tega trpeli, da bi nam kakšni nahujskanci shod motili ali ga celo razbili.

Somišljeniki! Agitirajte za shod in pridite vsi! Sklicatelj.

Prvaško gospodarstvo.

Poročali smo že o polomu „Glavne slovenske posojilnice“ v Ljubljani. Treba je, da omenimo še nekaj zanimivih točk.

Preteklo nedeljo vršil se je namreč glavni zbor te zavožne posojilnice. Vložniki so v največjem razburjenju in psovali so predstojništvo na vse mogoče načine. Seveda, načelnika ni bilo blizu in tudi večina članov predstojništva je ostala doma. Zato so člani vpili: „Kje je načelnik?“ — „Državni pravnik naj prime sleparje!“ — „Vse predstojništvo spada v ječo“ itd. Zanimivo je, da vabilo za ta shod ni noben član predstojništva podpisal; v tem vabilu se pravi m. dr., da stoji posojilnica vsled ponesrečenih spekulacij pred konkurzom. Za predsednika shoda je bil izvoljen znani prvaški hujskač dr. Oražen, ki je v prvi vrsti kriv dogodkov septembra meseca 1908. Dr. Oražen je prosil slovenske časopise, naj o temu polomu ničesar ne pišejo. Seveda, bojijo se javnosti, bojijo se, da pridejo njih lumparije na dan.

O položaju poročal je potem „revizor“ celjske zadružne zveze Benjamin Kunec. Kajti „Glavna posojilnica“ je članica slov. narodne zadružne zveze v Celju in zato je ta celjska narodnjaška zveza sokriva na temu škandalu.

Položaj „Glavne posojilnice“ je glasom Kunevega poročila sledeči: Pasive (m. nj. zlasti hranilne vloge z obrestmi) znašajo 4.015.723 kron in nepokriti primanjkljaj znaša 1.387.782 kron. — Aktive znašajo 3.900.000 K

in obstojijo večidel iz zahtev, od katerih je pa 2.500.000 kron dvomljivih. — Načelnik „Glavne posojilnice“, znani dr. Hudnik, ki je tudi po štajerskem strašil, potreboval je za nakup graščinskih posestev jako veliko denarja. Zato si je sam brez sklepa seje dovolil kredita za 1.200.000 K. Skozi 5 let za ta kredit ni plačal niti vinarja obresti! Za njegov dolg imajo pokritja v znesku kakšnih 350.000 K, kajti dr. Hudnik ima na Dunaju par zadolženih posestev. — Prav zanimivo je tudi, da je imela „Glavna posojilnica“ že l. 1899, ko je komaj eno leto obstojala, že primanjkljaja za 30.000 K. Ta primanjkljaj se je leto za leto povečeval; objavljalo se je pa vedno aktivne bilance... Med vlogami se nahajajo tudi take v visokosti okroglo 1 1/2 milijona kron, katere so vložile druge posojilnice, zaslepljene od visoke obrestne mere 4%.

Položaj zahteva torej — to razume vsak otrok! — da se vsled groznih dolgov napove konkurz. Ali glavni krivci so se prizadevali in delovali z vsemi mogočimi obljubami tako dolgo, da se je sklenila le likvidacija. V likvidacijski odbor so bili izvoljeni: Dr. Kovec (za celjsko zadružno zvezo, ki je tako dolgo „revidirala“, da je vse vrag vzel!), dr. Oražen, Višnikar in uradnik Mikuš ter Bradaska. V enem mesecu se bode shod zopet vršil.

Polom te klavrne „Glavne posojilnice“ nam je zopet dokaz, da je brezvestnost slovenskih prvakov v gospodarskih stvareh in pri tujem denarju neskončna. Polom za polomom sledi... Ze se čuje, da stoji tudi ljubljanska „Mestna hranilnica“ in z njo mnogo slovenskih posojilnic po deželi na slabih nogah... Polom za polomom... In revno slovensko ljudstvo plačuje...

Politični pregled.

Naš cesar je baje zopet popolnoma okreval in se pri lepem vremenu že v prostem spreha.

Novo vlado smo zopet enkrat dobili. Stavil jo je po velikih težavah baron Bienerth, ki je tudi zanaprej ministerski predsednik. Nadalje sedijo v novi vladi: Dr. Maks grof Wickenburg (minister za notranje zadeve); Karl grof Stürgkh (minister za poduk in bogočastje); dr. vitez pl. Hohenburger (minister za pravosodje); dr. Robert Meyer (finančni minister); dr. Rikard Weisskirchner (trgovinski minister); Karl Marek (minister za javna dela); dr. Stanislav Glabinski (železniški minister); Adalbert pl. Widmann (poljedelski minister); Fr. pl. Georgi (domobranski minister); Vaclav vitez pl. Zalewski (minister za Galicijo). Torej zopet cela vrsta novih mož, ki bodejo svoj čas lepe penzije vzivali. Mnogo nikdo od te nove vlade ne pričakuje, ker je precej klerikalno pobarvana.

Ivan Hribar, sramotno odslovljeni eks župan ljubljanski baje ne bode več kandidiral. To je tudi najpametnejše, kar more storiti. Kajti rusko-srbsko srce tega prvaškega rogovileža je zdaj že

razkrinkano. Adio torej, Ivane Hribar, pa zdrav nam ostani...

Volitev. V 2. štajerskem volilnem okrožju se je vršila vsled odstopa posl. Jodelbauer nova volitev. Izvoljen je bil socialni demokrat Kolleger z 3.334 glasov proti nemškemu kandidatu Burgstallerju, ki je dobil le 1.780 glasov.

V Monaku se je vpeljala ustava, katero je ljudstvo baje z veseljem pozdravilo. Torej tudi ta karikatura držav ni več absolutistična.

Iz zgornje-radgonskega okraja.

(Izvirni dopis.)

Desetletja sem žrtvoval sem podpisani svoje moči javnemu delovanju. Nikdar me ni vodila sebičnost, nikdar nisem žrtvoval gospodarskih interesov političnim idejam in nikdar nisem iz osebnosti stvarnih razlogov pozabil. Meni se ni šlo nikdar za to, kakšno sukno kdo nosi in kakšni jezik govori; pač pa sem vedno vprašal: koliko dela izvršuje! Kdor me le količkaj pozna, ta mora tudi priznati, da je bila moja kritika vedno stvarna in da sem se držal celo moje življenje edino pametnega gesla: skupno gospodarsko delo za zboljšanje naše bodočnosti!

Hvale za svoje delovanje nisem našel in tudi nisem iskal. Zadovoljen bi bil, ako bi se mi očitalo vsaj stvarne resnične pregreške. Ali tega ne znajo moji nasprotniki. Zato so raje kamenje na mojo osebo lučali, zato so se borili proti meni z lažmi in obrekovanjem najgrše vrste in v brezmejni hujskariji so zadoščali svojemu političnemu sovraštvu... Mnogo jim nisem odgovarjal, kajti ljudem te baže ne prija pošteni odgovor. Vedel pa sem, da — pride dan plačila. Kajti gospodarskega dela ne more nobena prazna fraza nadomeščati! In prišel je plačilni dan...

Naj se mi torej par opomb dovolijo! Ali se moji nasprotniki še spominjajo, kako so ob priliki zadnjih volitev proti meni kot takratnemu načelniku okraja lagali? Pred mano leži „Slov. Gospodar“ štev. 39 z dne 8. avgusta 1907 l., v katerem se mene in moje gospodarstvo v okraju na neverjetno lažnivi način napada. Tako čitam v tem starem članku m. dr.:

„Streti je treba moč nemčurstva in se otesiti nemčurskih verig, v katere ste bili dolga leta vklovani. Pokažite na dan volitve z zedinjenimi močmi, da se ne pustite več komandirati od radgonskih nemških „purgarjev“, katerih pokorni sluga je narodni odpadnik Wratschko. Petnajst let so gospodarili nemškutarji in radgonski purgari v našem okraju. A kako? Okrajne doklade so leto za letom zvišavali in tako nalagali vedno večja bremena na naše itak že s toliko davki preobležene rame, a vendar za gospodarski napredek okraja bore malo skrbeli.“ itd.

Tako je pisal torej „Slov. Gospodar“ leta 1907. In pri volitvah so črni gospodje zmagali. Vrgli so torej „Wratschkovo gospodarstvo“ in pričeli sami gospodariti. Štiri leta bo kmalu od tega časa. In zato se pač že lahko vprašamo: S kakšnim uspehom so pa ti gospodje gospodarili? Ali so okrajne doklade znižali? Ali so mnogo za gospodarski napredek storili?...

Dan obračuna je prišel, gospodje, in zato hočem Vaš spomin osvežiti in Vam nekaj odgovora privoščiti. Poslušajte torej, — in poslušajte tudi Vi, davkoplačevalci, ki sodite pošteno in nestransko!

Dne 22. decembra 1910 imel je okrajni zastop zgorne-radgonski plenarno zborovanje, na katerem se je tudi proračun za l. 1911 odobril. In glejte, čudno jajce je izlegel ta slovensko-narodni proračun: za leto 1911 plačavali bodo kmetje v zgornjo radgonskem okraju 40% okrajnih doklad. To je jajce, ki ga je zlegla kukavica v gnezdo male ptice! To je novoletno darilo za nas davkoplačevalce! V zg. radgonskem okraju se je od nekdanj okroglo 20% okrajnih doklad plačevalo. Po regulaciji davkov je bilo v okraju davkov za 10.000 K odpisanih. Vsled tega so se morale dvigati okrajne doklade od 25—27%. Do leta 1903 se je plačevalo 27%, potem do l. 1906 25% in l. 1907 zopet 27%. S temi dokladi pa je bilo vedno vse poplačano in je poleg tega še pri računu v blagajni 2—3000 K ostajalo... Leta 1907 je okrajni zastop prišel v klerikalne roke. Komaj so bili ti možakarji izvoljeni, so že pričeli pisariti po prvaskih listih grde in lažnive psovke čez Wratschka, kakor jih najdemo tudi v zgoraj omenjenem članku „Slov. Gospodarja.“ Vsled tega je napredni zastop dne 16. septembra 1907 svoje službovanje odpovedal in deželni odbor naprosil, da naj ta odpošlje enega gospoda, da prevzame vse akte in račune; kajti novo izvoljenemu zastopu se ne more v nobenem oziru zaupati. Od tega dneva ni stari odbor več posloval, ni več denarja sprejemal in ni ničesar izplačeval. Nato je bil deželni odbor prisiljen, odposlati g. dr. Stepančiča, da je ta sprejel akte in račune in jih oddal novemu odboru. Ker stari odbor ni dvigal zadnjih okrajnih doklad, ostalo je le še 70 K blagajne, seveda brez vsakega dolga, katero svoto je novi odbor sprejel. G. dr. Stepančič se je iskreno zahvalil za izborni red, v katerem je vodil stari odbor akte in račune. In potem so pričeli klerikalci „gospodariti“ — v treh letih pa so nam okrajne doklade od 27 na 40% zvišali!... Bog jim daj še 3 leta „gospodariti“; potem bomo imeli kakšnih 60% doklad...

In zdaj vprašamo vse poštene ljudi, vprašamo pa tudi klerikalce in „Slov. Gospodar“: Kdo je bolje gospodaril, „nemškutar“ Wratschko ali slovenski vodja Terstenjak?? Ne prilizavam se s temi besedami nikomur. Ali takih laži ne morem trpeti. Kajti neko človeče je pri zadnji seji povedalo: „Komaj smo dolg 2000 K plačali, katerega nam je Wratschko zapustil.“ Grda laž! G. dr. Stepančič je priča, da je to laž! Seveda, kadar se človek

krivga izpозна in ga vest peče, hoče drugemu krivice predbacivati, da tako svojo lastno vest lažje pomiri!... Ni dosti, da je novi odbor vse brez dolga prevzel; imel je še v davkariji za mesece september, oktober, november in december 1907 denarje dvigniti v znesku 9.417 K. Nadalje še od nekaterih občin za smodnik za streljanje proti toči v znesku 475 K. Skupaj torej 9.892 K. Izdatkov pa so imeli za te štiri mesece 5.480 K i. s.: ker še do 16. sept. ni bil prodec na cesti popolnoma navažen, je bilo še za plačati 2000 K; nadalje cestarjem I. razreda 240 K, II. razreda 600 K; za poškodovano cesto pri Schlossbergu kakih 700 K (še toliko ni kostalo), Vračniki v Radenci 300 K, hebamki 240 K, za vinorejsko šolo 600 K, apoteka 700 K in za razne zadeve rečimo 600 K, kar bi bilo skupaj 5.480 K. Ako to od zgoraj omenjenih dohodkov odračunamo (9892 K manj 5480 K), ostane tedaj za leto 1908 še 4412 K... Jaz se čisto nič ne brigam, kam se je teh 4.412 K zapisalo in zaračunilo; ali čez mene naj ne lažejo!

4412 K so imeli klerikalci torej gotovega denarja, ko so prevzeli zastop. „Gospodarili“ so tri leta in zdaj imajo — 6011,84 K dolga!!!! Pa naše načelstvo si zna pomagati: vzeli so iz hranilnice 3000 K in so plačali nekaj dolga. Vendar bi bilo bolje, ako bi vseh 6021 K iz hranilnice vzeli in ves dolg plačali. Tako mora človek špekulirati, da dolg plača, kajti tega ne zna vsak.

Omenil sem številke, ne pa prazne psovke. In istinitost teh številk zamorem pred vsako sodnijo dokazati. Vprašam torej še enkrat: kdo je bolje gospodaril? Kar se pa gospodarskega dela samega tiče, ki ga je novi odbor v okraju izvršil, bi bilo bolje, da iz usmiljenja molčim. Nikdar še niso bile ceste v tako slabem stanju, kakor sedaj! Oj, lepo, lepo je napredoval ta novi, do kosti slovenski odbor! Pri „zmagi“ so v sv. Jurju streljali in streljali. Potem so stare, poštene cestarje odpustili, češ da so „Bračkojanci.“ Nadalje so najeli cestarje, katerim je bilo delo pretežko, plača pa preslaba. Ljudje so delali, kar so hoteli, pa čih jih prav ni bilo celi mesec na cesti, po plačo so gotovo vsaki mesec prišli. In tudi načelnik je svojih 800 kronic hladnokrvno vsako leto v žep vtaknil, brez vsacega dela in truda za okraj...

To je obračun z lažniki, ki so pred tremi leti na mojo osebo pljuvali! Ljudstvo boče odprlo oči, kajti odpirati mora tudi denarnico. Takšno je klerikalno gospodarstvo! Za sedaj dovolj; ako me pa pri miru ne pustite, povem še kaj več. Kajti vaše „slovensko“ gospodarstvo me jako veseli, vaše zadrege in vaši smešni izgovori so jako zanimivi. Seveda, plačevalci pa bomo vsi mi davkoplačevalci, vi

za vašo nezmožnost in brezvestnost! Kdo vam kaj more? Le „svoji k svojim“.

Franc Wratschko.

Dopisi.

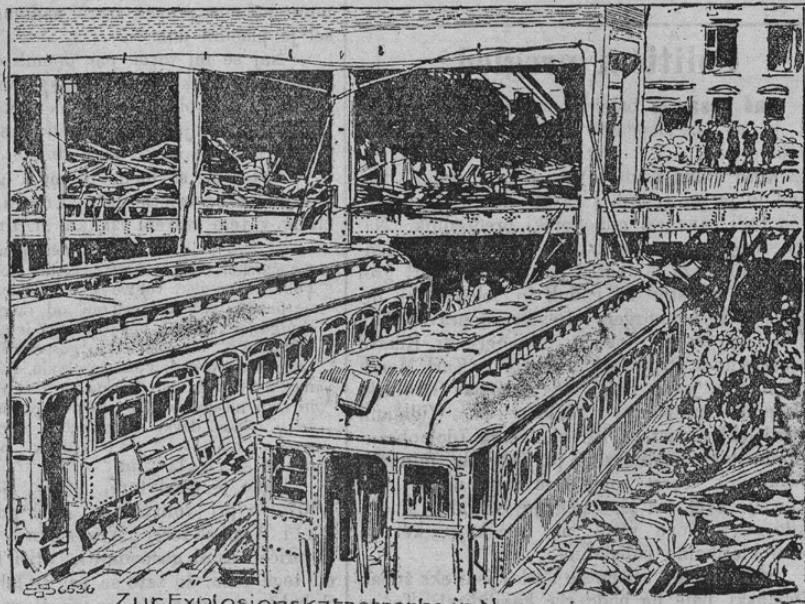
Iz Ptujске gore. (Gorski rihtar Juri Topolovec kot dobrotnik). Kakor je že svoj čas „Štajerc“ poročal, da gospod nadučitelj L. Čulk ubožnim otrokom ob poldnevah kruha priskrbi. V ta namen je tudi v zadnjem tednu gospa nadučiteljca pri imovitejših v fari milodare pobirala; umevno je, da se pri rihtarju tudi za tak dober namen potrka, kakor tudi pri „ubožnem očetu“ Marku Topolovec. Pri teh dveh je nadučiteljca zastoj prosila; pustimo Jurčku besedo ko pravi: „da bo on že svoje otroke sam oskrbel; pa kaj bi daval ko on itak nima nobenega imena!“ Mi farmani pa vemo, da ima ime, samo tega pravega njegovega imena nočemo razglasiti. Za uboge otroke nimata denarja, za narodnjaške hujskarije pa dovolj! Kar pa se tiče oskrbe njegovih otrok, pa naj bo označeno, da je na tepesnico svoje otroke pošiljal k ubožnejšim tepeskat, ko je on pred drugimi duri zaklenil. — V preteklem letu sta hodila Jurček kot rihtar in Martin Krajnc po gmejskem komisiji ter sta pri nekem želarju zemljo merila, brez da bi soseda k tem „komisiji“ pozvala; zatoraj sta prvemu sosedovo zemljo odmerila; zato pa je moral prvi taverhe Krajncu in Kadučevemu Jurčku za ta nepostavni čin delati. Ubogi želar je taverhe delal, odmerjene zemlje pa ni dobil, ker sosed si ne pusti zato zemlje vzeti da bi rihtar in Krajnc zastoj taverhare imela. Zatoraj naj bo označeno, da gmajnski „komisija“ nima nobene pravice si mujo ali pot računati, zato ima od občine letno plačo; še manj pravice ima, brez obeh sosedov komu zemljo vzeti ali dati. Gmajnski komisija sme le s porazumljenjem obeh sosedov po mapi razmeriti in le taki komisija ima postavno podlago; ste razumeli, gorski narodnjaki? V javnosti se je preje mislilo, da imajo gorski narodnjaki samo na „Štajercijance“ svoj „srd“; iz navedenega pa sledi: da jim ni nobeno sredstvo „pregmaj“, samo da narodnjaško malho polnijo in občane brez izjeme izsesavljajo. Sv. pismo pravi: drevo, katero le slabi sad rodi, bo posekano in v ogen vrženo; gorski volilci pa bojo narodnjaško bando pri volitvah iz občinskega odbora pognali!

Trbovlje. Volitve v naši občini so torej končane, čeprav ne na splošno zadovoljnost. Mnogo jih je v odboru, ki niso te časti vredni. Kaj pa hočejo tisti štajgerji? Tako občino bi morali voditi ljudje, ki imajo moč, vpliv in veljavo... Za nas kmete bi bilo mnogo vredno, ako bi kdo kmetijsko društvo v roko vzel, da bi se v tej zadevi kaj storilo. Doslje pri nas še ni bilo nikogar, ki bi v tej zadevi kaj naredil. Decembra meseca še ni bilo nikoli kmetijsko društvo skupaj sklicano, kakor sedaj, ko so bile obč. volitve blizo. Saj vemo zakaj! Ferdo Roš se je močno bal, da ne pride več v občinski zastop in glejte, komaj da je še obvisel. Po božji milosti je še ostal v občinskem zastopu. On je tudi posestnike skupaj sklicaval. Dacar je prišel v Prapretno vas in je nagovarjal posestnike, da naj k Rošu pridejo, da se bodo „pomenili“. Ali odgovor posestnikov je bil: Mi že imamo toliko uma, da volimo brez Roševih sladkih besed. Za župana bil je zopet g. Vodušek izvoljen. Ferdo je bil čisto poparjen, niti enega glasa ni dobil in vendar je baje upal, da postane on župan. Volitev bi drugače izpadla, ako bi industrija ne bi bila toliko popustljiva. Zdaj je pa nekaj takih občinskih svetovalcev, da se Bogu smili. Kaj hoče n. p. ta Kramar, ki je že dvakrat faliral in trikrat firmo prenarodil; najprve je bil Johann, potem Janez in zdaj Ivan Kramar. Ali nas bo on gospodarstva učil? Potem se repenci tisti Dežman, potem Goropevšek. Tudi bi rad tisti krčmar Dolničar veliko govoril. Ali moj ljubi, bodi ti miren in Boga zahvali, da si zopet h kruhu prišel. Glej na tvoje goste in postreži jim dobro... Razmere v Trbovljah pa bomo javnosti vedno popisavali!

Dol pri Hrastniku. Tu je bila 9. t. m. volitev. Rudarji so se na noge postavili in so doslegli, da v III. razredu nista bila izvoljena učitelj Genus in debeli dacar Podmenik. Mislila sta

Velika razstrelba

se je zgodila p. kr. v poslopju za kotle centralne železnice v Novem Yorku. Skupno je bilo 21 oseb ubitih, več kot 200 pa ranjenih. Eksplozija se je zgodila najprej v posodi za plin; sledila ji je pa takoj dinamična razstrelba. Železniški voz, ki se je mimo peljal, vrgla je eksplozija 1 m visoko in ga popolnoma razbila. Poslopje za kotle je bilo seveda popolnoma porušeno. Od 30 oseb v poslopju bilo jih je 21 takoj mrtvih. Železniški oboki so ostali vsaj življenju rešili. V bližini je železniški kolodvor, ki je tudi jako veliko trpel. Pasažirji so padali po tleh

Zur Explosionskatastrophe in New York

kakor muhe. Naša slika kaže jasno, kako je razstrelba divjala.